

kingen zijn congé aan de existentielle interpretatie ⁴⁶. „Christliche Theologie ist . . . in ihren Anfängen weit davon entfernt, Anthropologie zu sein . . . die älteste christliche Theologie (kann) vom Leitmotiv der Existenz aus nicht adäquat erfasst werden” ⁴⁷. Het anthropologisch benaderen van de joods-christelijke gemeente van na Pasen leidt tot historische vertekeningen en voert ad absurdum ⁴⁸. Wat zouden prediking, belijdenis en zelfs hermeneutiek zijn, „ohne Satz Wahrheit?” ⁴⁹ Er is een reëel verschil tussen het geloven vóór en dat na Pasen. Vóór Pasen is het „im wesentlichen personal als Hören des Wortes und Nachfolge”, na Pasen komt het primair aan het licht als het aannemen van heilsfeiten, zoals kruis, opstanding, vergeving, nieuw verbond enz. ⁵⁰. Het geloof is immers niet tijdloos en er is geen situatie zonder onverwisselbare historische contouren. Men moet dan ook niet het geloof in hoofdzaak betrekken op de existentie van de gelovige in plaats van op zijn voorwerp of inhoud; men moet dus niet aan de *fides qua creditur* — die dan bovendien nog wordt gereduceerd tot de navolging van Jezus — de voorrang geven boven de *fides quae creditur* ⁵¹.

Hoe interessant dit alles zijn mag voor de hedendaagse geschiedenis der theologie, er blijft een indringende zakelijke vraag, de vraag naar de identiteit en continuïteit van Jezus en Christus. Dat Jezus in de evangeliën als de Christus wordt gepredikt, werd reeds vermeld en is hun wezenskenmerk. Maar ook de overige boeken van het Nieuwe Testament maken niet het verschil tussen Jezus, die op aarde werkte, predikte en stierf en Christus, de opgestane Heer in de heerlijkheid. Paulus citeert in de paraenetische passages van zijn brieven af en toe een woord van de

⁴⁶ Dat Käsemann hier van zijn leermeester afweek, was reeds lang bekend. Bultmann, *Das Verhältniss*, 21, verweet het hem; E. Schweizer, *Neotestamentica*. Zürich, Zwingli Verlag 1963, 143 prees hem er om.

⁴⁷ Käsemann, „Zum Thema . . .”, 265.

⁴⁸ idem, 267. Zie ook aldaar 268: „Die Verkümmern einer idealistisch oder antiidealistisch im Individualismus gefangenen, an der Existenz orientierten Theologie erweist sich darin, dass von der Sendung fast allgemein nur noch in den Instituten für Missionswissenschaft oder Sozialethik gesprochen werden kann, das Schema von Glaube und Liebe sonst aber herrscht. Dabei könnte von der Sendung durchaus unter dem Stichwort Liebe gesprochen werden, falls man dabei die gemeinsame Aufgabe berücksichtigt und nicht nur das ethische Verhältnis zwischen Ich und Du ins Auge fasst. Es ist nicht zufällig, dass mit der Sendung auch das Dogma abhandeln kommt und umgekehrt”.

⁴⁹ Käsemann, „Zum Thema . . .”, 268.

⁵⁰ idem, 269.

⁵¹ idem, 269, met de aant. „Dieses Problem, der eigentliche Angelpunkt des Streites zwischen uns, muss freilich einem umfassenderen zweiten Gesprächsgang vorbehalten bleiben”.